

Vilafranca **Museu de les Cultures del Vi de Catalunya**

VINSEUM

**HISTÒRIA DE L'EDIFICI DEL PALAU REIAL I ANNEXES.
VINSEUM. Museu de les Cultures del Vi de Catalunya.**

Jordi Farré Huguet
Conservador

SUMARI

El Palau Reial abans de ser la seu del Museu de Vilafranca -Museu del Vi

El Palau Reial seu del Museu de Vilafranca- Museu del Vi

Primeres reformes: 1939-1943

Primer projecte de restauració: 1943-1954

Projecte de *terminación*: 1956-1973

Cal Pa i Figues, Sant Pelegrí i les noves col·leccions

Diagnòsi, necessitat de renovació

El projecte arquitectònic de reforma i ampliació de VINSEUM

Tast de VINSEUM. Què hi ha dins d'una copa de vi?

Planta de les fases d'actuacions

Protecció

Bibliografia

Arxius

HISTÒRIA DE L'EDIFICI DEL PALAU REIAL I ANNEXES.

El Palau Reial abans de ser la seu del Museu de Vilafranca -Museu del Vi.

La primera referència de l'existència d'un palau a Vilafranca és del 1209, tot i que aquesta referència no situa de manera concreta el lloc on es troba, ni fa una referència explícita a l'edifici que actualment ocupa VINSEUM.

L'any 1236, el rei Jaume I cedí l'edifici a Fructià de Palau, el seu Castlà.¹, amb l'obligació de donar-hi allotjament al rei i als seus successors sempre que hi fossin de pas.

L'any 1308 el Palau és adquirit pel Monestir de Santes Creus, que el convertí en procuradoria de l'orde Cistercenc a Vilafranca. Al palau hi residiren alguns monjos que eren els que cobraven les rendes de les nombroses terres i propietats que posseïa l'orde al Penedès.

Al 1820 els frares són exclaustrats i dos anys més tard, al 24 de desembre de 1822, per ordre del govern constitucional en el marc de privatitzacions de bens eclesiàstics, l'edifici és adquirit en pública subhasta per Cristòfor Milà i Romagosa per la quantitat de 86.265 rals i 18 maravedís de velló mitjançant crèdit públic.

En aquest moment la finca llinda amb la muralla de Vilafranca pel sud i amb el cementiri de Santa Maria al davant.

Al 1823 s'acaba l'anomenat Trieni Liberal i es restableix l'absolutisme amb Ferran VII fins al 1833. Durant aquest període s'anul·len les subhastes fetes segons la llei promulgada pel govern liberal i d'aquesta manera se li retira la propietat a Cristòfol Milà per passar a mans de la "nació".

Segons sembla, entre 1823 i 1833 es fan obres a la finca, s'enderroca una part per fer quatre cases al costat del carrer de Sant Bernat i un tros de l'hort i part de la casa vella amb façana davant de Santa Maria s'enderroca aprofitant-ne, però, molts materials constructius (carreus,...). Tot i així al 1835 encara es manté un hort i una oficina (taller).

Un cop ha mort Ferran VII al 1833 i sota la regència de Maria Cristina es torna a un període liberal que torna a donar vigència les compres fetes per les subhastes de 1822.

¹ • Castlà: Dignitat de la jerarquia feudal catalana. Dins de la jurisdicció senyorial, el castlà era el feudatari del senyor d'un castell, i estava encarregat de la seva guarda i administració, i de la defensa en temps de guerra. El càrrec era hereditari i el titular havia de prestar homenatge al senyor. A la mort d'aquest, el castlà era l'autoritat màxima del castell i del seu territori, o castellanía.

Al 1835, aprofitant aquest fet i la desamortització de Mendizàbal², Cristòfol Milà fa una reclamació formal perquè se li retorni la propietat de l'immoble que havia comprat al 1822 i al 1839 demana una compensació per les transformacions fetes durant el període que va del 1823 i el 1833, que és quan es varen realitzar les divisions i fragmentacions més importants de l'antic Palau, la casa que als documents consta que està davant de l'església se l'anomena la Casa Vella, en contraposició a les noves edificacions.

La següent notícia de l'edifici és que al 24 d'abril de 1880 la senyora Carme Olivella i Milà (neta de Cristòfol Milà?) signà una hipoteca sobre l'edifici amb un valor de 12.500 ptes.

Entre 1880 i 1935 és quan la planta baixa s'hi establí la taverna de Cal Noi Noi. La planta superior, per sobre de la taverna s'hi varen habilitar diverses habitacions separades per envans de fusta folrats de paper de diari, que eren llogades a venedors ambulants.

Al 1935 la propietat estava a mans de Mª de la Mercè Serra, vídua de Manuel Álvarez Olivella (fill de Carme Olivella Milà) i dels seus fills.

El Palau Reial seu del Museu de Vilafranca Museu del Vi.

El 14 d'agost de 1935³, es va crear el Patronat per a la creació d'un museu local, en el qual intervingueren l'Ajuntament de Vilafranca i personalitats rellevants de la cultura vilafranquina⁴.

Hi ha una Certificació dels acords de la Comissió de Govern i per l'Ajuntament relatiu a l'adquisició de la casa anomenada "Cal Noi Noi" o antic Palau dels Reis d'Aragó, a fi d'instal·lar-hi el Museu de Vilafranca, amb data del 30 de desembre de 1935.

² Juan Álvarez Mendizábal (1790-1853). Amb el decret de 19 de febrer de 1836: 'Ley de Desamortización' es posaren a la venda tots els bens de les ordes religioses estingides, amb el decret del 8 de març de 1836 s'eliminaren les corporacions religioses dels clergues regulars. Això provocà el pas a mans laiques i de particulars de molts bens eclesiàstics.

³ No esdevingué associació formalment reconeguda fins al gener de 1936.

⁴ presidit per l'alcalde de la vila (Sr. Josep Masachs i Llorach) i integrat pels següents membres: Sr. Francesc de Paula Bové (vice-president) i, com a vocals, els Sr. Emili Berger, Marcel·lí Claramunt, Josep Estalella, Manuel Feliu, Pere Giró, Martí Grivé, Antoni Martorell Josep Maria Masachs, Antoni Massanell, Cristòfor Mestre, Joan Montal, Josep Anton Olivella, Josep Senabre, Manuel Trens, a més de les entitats següents: Caixa d'Estalvis del Penedès, Centre Excursionista, Secció Excursionista de la F.J.C., Esbart Dansaire i Niu d'Art.

En aquest document l'Ajuntament accepta concedir la subvenció al Patronat del Museu i es compromet a acceptar els termes d'una futura cessió de l'edifici.

El 24 de gener de 1936 es formalitza la compra de l'edifici per part de l'associació artísticocultural 'Museu de Vilafranca'.⁵

Els venedors són Mª Mercè Serra i les seues fills veïns de Barcelona.

Venen a perpetuïtat al Museu de Vilafranca un edifici de la Plaça Jaume I cantonada amb el carrer de Sant Bernat amb pati interior i compost l'edifici per dues cases que es comuniquen. Una al n^o3 de la plaça i l'altre amb el n^o2 del carrer Sant Bernat.

La casa n^o3 de la Plaça Jaume I consta de planta baixa entresol i dues plantes. El solar és de planta rectangular de 245 m² i amb una superfície construïda de 138m².

La casa n^o2 del carrer Sant Bernat consta de planta baixa i dos pisos (el superior d'escassa importància). Amb un solar de planta poligonal irregular de 254 m² amb 138m² edificats.

Les dues cases estan connectades amb un passadís cosa que fa que estigui considerat com un sol edifici.

A la part dreta de l'edifici, amb forma de torre quadrangular a la façana de la plaça Jaume I, hi havia diversos habitatges i a la planta baixa s'hi havia ubicat una funerària. (Espai adossat a Cal Pa i Fígues)⁶

La part antiga del Palau es trobava en molt mal estat i totalment desfigurat per les diverses reformes i afegits realitzats en els diferents canvis d'usos dels espais interiors i amb els elements originals desfigurats, tapiats o mutilats.

⁵ En l'escriptura de venda es defineix l'associació Museu de Vilafranca com: "Associació artísticocultural establerta a Vilafranca sota patronatge de l'Ajuntament l'objectiu de la qual és l'acoblament i la conservació dels objectes de valor històric i arqueològic de Vilafranca i la seva rogalia i es regeix pels estatuts aprovats per l'Ajuntament de Vilafranca el dia 1 d'agost de 1935". (Segons el Catàleg POUM Vilafranca de 1986 l'Ajuntament adquirí l'edifici al 1939, però no és així)

⁶ El Senyor Lluís Mª Udina comenta que el nom de Cal Pa i Fígues era el sobrenom d'un capellà encarregat de la capella de Sant Pelegrí.

Estat del pati a inicis dels anys 40.

El preu de venda fou de 35.000 ptes. i el Museu de Vilafranca demanà una Hipoteca a Caixa d'Estalvis del Penedès.

En el mateix document de venda i hipoteca hi ha el que s'anomena pol·licitació⁷ on el Museu promet, en aquest document, cedir la propietat de l'immoble a l'Ajuntament si la Corporació Municipal subvenciona cada any al Museu amb 3.000 ptes. almenys durant 20 anys. per pagar la hipoteca. Si algun any l'Ajuntament deixés de pagar, aquesta promesa quedaria invalidada.

En el moment de dur a terme la cessió a l'Ajuntament, aquest s'ha de comprometre a conservar l'ús com a museu a perpetuïtat.

Al 14 de febrer de 1936 Josep Masachs Llorach, alcalde-president de l'Ajuntament de Vilafranca com a president del Patronat del Museu, de Francesc P. Bové i Trius, Conseller-Regidor de Cultura i de Martí Grivé i Masó, President de la Junta Directiva del Museu de Vilafranca demanen al Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya tres coses:

1 que l'edifici sigui declarat Monument Històric-nacional, integrat com a patrimoni històric-artístic de Catalunya.

⁷Segons el Gran Diccionari de la Llengua Catalana: *Promesa realitzada, però encara no acceptada i que, perquè no obliga jurídicament, hom pot retirar, llevat del cas que hi concorri una causa justa.*

2 Que es concedeixi l'auxili dels serveis tècnics necessaris per a estudiar i projectar la restauració de l'edifici.

3 La concessió d'una subvenció de 75.000 ptes. Per a portar a terme els treballs esmentats.

Primeres reformes: 1939 i 1943.

Entre 1939 i 1943 la Junta del Museu va realitzar alguns treballs de conservació i agençament de l'antic palau amb la intenció d'instal·lar-hi el museu local. Mentre es feien aquestes feines es van descobrir aspectes essencials de l'edifici, però la manca de recursos econòmics per part del Patronat no permetia dur a terme una intervenció com pertocava a aquest edifici. Per això la Junta es va adreçar al Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona i va demanar a Jeroni Martorell i Terrats⁸ que redactés un projecte.

Ja l'any 1939, Jeroni Martorell va començar a fer gestions perquè la Diputació ajudés l'Ajuntament de Vilafranca per poder restaurar l'immoble.

L'any 1940 l'espai que ara ocupa la sala de les premses era un pati descobert arreglat amb xiprers al voltant, moreres al mig i una font al fons. S'hi instal·là la gran premsa de biga que actualment encara s'hi exposa i que procedia de Cunit. (SOLÉ, J. 1992).

Primer projecte de restauració: 1943-1954.

Al 1943 es realitzà el primer projecte de restauració de l'edifici: «Proyecto de restauración de la Casa-Palacio de Pere III y ampliación». L'arquitecte fou Jeroni Martorell i Terrats.

Arran de les primeres obres que va realitzar la Junta, es van deixar al descobert senyals que feien pensar en l'existència d'una escala gòtica d'accés des del pati interior al primer pis i una galeria d'arcs apuntats, també al primer pis, que havien estat massissats per aguantar el pes dels dos pisos superiors. Els primers treballs del SCCM van consistir a desparejar els arcs de la galeria del pati i reconstruir-ne els elements de pedra malmesos, però

⁸ Jeroni Martorell i Terrats (Barcelona 1877-1951). Arquitecte amb títol de 1902. Director del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Mancomunitat de Catalunya des de 1915. Arquitecte conservador de monuments del Ministerio de Instrucción Pública de la 3ª zona.

abans es va haver d'alleugerir el pes que suportaven aquests arcs i les columnes d'on arrencaven.

Façana de l'edifici just abans de la primera reforma.

Mentre es realitzaven diverses obres, en netejar una de les parets del pati van aparèixer marques que assenyalaven la continuació de l'escala fins al segon pis, que segons Jeroni Martorell indicaven una solució poc corrent i de disposició agosarada. Aleshores, Martorell va realitzar el projecte de continuació de l'escala.

Al 1945 es posà la primera pedra de la sala de les premses que s'edificà al voltant de la premsa de biga. El terra es rebaixà i es tancà l'espai i es cobrí amb arcs i embigat de fusta amb un entrebigat d'obra.

L'agost de 1945 s'inaugurà l'obertura de les arcades del primer pis i el brollador del pati format per una pedra de molí feta amb pedra de Montjuïc i una pica baptismal.

Davant la porta que actualment comunica el vestíbul del Museu amb el pati, fins al 1939 hi havia una escala (afegida modernament) que connectava la planta baixa amb el primer i el segon pis. (SOLÉ, J. 1992).

Inauguració de l'obertura de les arcades. Agost de 1945.

Al 1947 J. Martorell demanà 12.000 ptes per a les obres de continuació fins al 2º pis, de l'escala de pedra i per als finestrals de la façana de l'edifici.

Es van dur a terme obres de reparació de la crugia⁹ de la façana principal del palau, i es reconstruí la coberta i la barbacana¹⁰. En aquesta façana també van aparèixer indicis de l'existència d'una galeria a la planta golfa, característica dels edificis gòtics, que estava massissada. Igualment, es va comprovar que la resta d'obertures dels pisos (balcó i finestres), corresponien a reformes dels segles XVII i XVIII. Aleshores es va procedir a desparejar els pilars i les obertures de la galeria superior, per deixar-los al descobert, tot refent els buits que mancaven.

De fet, la solució final adoptada per a les obertures de tota la façana principal va variar respecte als dos projectes previs redactats per Martorell. En aquells, es conservava el balcó del primer pis de la torre, i els del primer pis del Palau es transformaven en finestres amb arc de mig punt. A l'edifici actual, en

⁹ Crugia: espai comprès entre dues parets mestres d'un edifici.

¹⁰ Barbacana: ràfec o volada d'un edifici construïda amb biguetes de fusta bastant sortides del plom de la façana, que serveix per guardar finestres, balcons i façanes de la pluja.

canvi, aquestes finestres apareixen transformades en dues de coronelles¹¹ i una de geminada.

Respecte als accessos, l'edifici havia arribat als anys quaranta amb un sol portal d'arc rebaixat, obert després d'haver trencat un portal dovellat de mig punt; també hi havia tapiats amb blocs de pedra dos portals dovellats situats un a cada banda de l'anterior. Tots tres es van recuperar en la seva forma primitiva, tal com indicava el projecte. Cal aclarir que la transformació dels balcons de la façana principal en finestres medievals (coronelles i geminades) no va ser obra de Martorell, ni tampoc del seu successor en les obres del Museu, l'arquitecte Pallàs. Van ser transformacions incorporades per l'arquitecte adscrit al Museu, Brugal Fortuny, segons s'ha pogut comprovar en un projecte seu del 1973 conservat al fons documental del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona.

Entre 1944 i 1948, Jeroni Martorell va restaurar la sala de la planta principal, i es va construir una escala interior de fusta de roure amb barana de faig. (LACUESTA, R. 2000).

Martorell també va projectar una nova solució d'acabat de la torre del palau. Convertia aquella coberta en un terrat i coronava la façana amb un ampit de pedra amb els extrems recrescuts. (LACUESTA, R. 2000).

Del 1947 data el projecte de coberta de la sala de les premses. Al 8 de novembre del mateix any s'inaugurà la sala renovada i coberta. (SOLÉ, J. 1992).

¹¹ Coronella: nom que es dona a la finestra formada per dos o tres arquets que descansen sobre columnes. (en castellà: ajimez)

Sala de premses al 1943

*Sala de premses just
abans de la
inauguració: 1947*

Al febrer de 1950 el Museu formalitza un pacte amb Ramon Colomer González per a l'arrendament d'un pati de 350m² de la propietat del segon i que llinda amb el Museu, perquè aquest pugui ampliar les seves instal·lacions.

El 8 de juliol, J. Martorell informa al president de la Diputació que les obres de l'escala de pedra del pati ja està pràcticament acabades i que falten les escales interiors i obres a la façana principal.

Al mateix any es realitzà el projecte per la construcció – reforma del passadís destinat als diorames que signa l'arquitecte Josep Brugal i Fortuny.

Entre 1951 i 1954, la Diputació va continuar donant subvencions per continuar les obres, que eren dirigides directament per la Junta del Museu, amb el seguiment del SCCM. (LACUESTA, R. 2000).

Al 6 de desembre de 1955, hi ha una nova sol·licitud de subvenció per part del llavors president de la Junta del Museu, Fèlix Casanovas Solà. En aquesta petició es demanen diners per acabar la part superior, segon pis, de l'edifici on

s'instal·larà la col·lecció de Geologia. També s'instal·là a aquesta planta la col·lecció d'Arqueologia, que fins llavors es trobava a la planta primera, a la sala gòtica que avui ocupa la col·lecció Bonet. (LACUESTA, R. 2000).

Projecte de terminación: 1956-1973.

Segon projecte de restauració: «Proyecto de terminación de la Casa Museo de Vilafranca del Panadés». Aquest fou dirigit per l'arquitecte Camil Pallàs i Arisa en una primera fase (15 de maig de 1956) i Josep Brugal i Fortuny¹² en una segona fase (1973)¹³.

Seguint el projecte dibuixat per Jeroni Martorell, sembla que la intenció era limitar-se a consolidar l'edifici i a recuperar o reconstruir els elements les evidències dels quals eren ben paleses a la construcció, sense inventar-se, sobretot pel que fa a les obertures, solucions alienes. L'aparició d'elements afegits al seu projecte es deuen, com hem dit, als arquitectes Pallàs, primer, i Brugal, després. Aquest darrer va medievalitzar l'edifici sense respectar les solucions dels seus predecessors.

Es van acabar els treballs de la façana principal i de la del carrer de Sant Bernat interromputs en morir Jeroni Martorell: es va enllestir la galeria superior de coronament, que es va prolongar fins a la cantonada, pel carrer de Sant Bernat. Es canvià el sostre de la sala romànica situat a la crugia corresponent a la façana principal, i es van fer obres de reforma i reparació general a la paret del pati d'honor paral·lela a aquesta mateixa façana, on es van obrir uns finestrals.

Al 9 de gener de 1956 s'autoritza per part de la Diputació una inversió per a les obres urgents de canviar el sostre de la sala romànica del Museu.

El 4 d'abril del mateix any, el president del Patronat, Manuel Guilamany i Poch i el president del Museu, Fèlix Casanova i Solà, demanen que es pugui habilitar una de les sales inacabades, per a resguardar-la de la pluja, construint-hi una edificació superior i adossar-hi uns arcs gòtics al costat del pati.

¹² Josep Brugal i Fortuny (Vilafranca del Penedès 1911) Arquitecte amb títol des de 1940. Membre del Patronat i arquitecte del Museu de Vilafranca. Arquitecte municipal de l'Ajuntament de Vilafranca. Amb nombrosa obra a Vilafranca i al Penedès en general: casa Miquel Ferrer (C/Ateneu nº2, capella de Fàtima, restauració de la Capella del Col·legi Sant Raimon de Penyafort,...)

¹³ La Diputació de Barcelona va invertir entre 1949 i 1976 un total de 3.612.603,35 ptes. per les obres de restauració i adequació com a Museu, i per la urbanització del solar que envolta la torre gòtica, escales del pati principal i façana posterior.

Es donà una nova subvenció per acabar la restauració de la solana¹⁴ de la façana lateral del Palau Museu.

El 10 d'abril de 1958, el llavors president del Museu, Pere Regull i Pagès, demana poder realitzar obres d'enrajolat, cel ras, i emplomar finestres a una nova dependència que es troba a la planta superior de l'edifici, obrir una finestra al pati central "per a col·locar antics carreus recollits¹⁵" i finalment acabar la façana, tancant l'antiga capella de Sant Bernat.

Al 18 de novembre, el constructor Ramon Gelida de Vilafranca del Penedès, feu un pressupost per als treballs d'adaptació d'un local annex a la sala de Prehistòria (sala foc a terra?) enderrocar envans i una paret, col·locar una biga nova i instal·lar dos finestrals, un a la façana que dóna al pati i l'altre a la part oposada de l'edifici.

Sembla que el SCCM només es va fer càrrec de la completa restauració de l'edifici històric, el Palau pròpiament dit; en canvi, les obres de l'edifici annex van ser dirigides pel Sr. Josep Brugal i Fortuny, com a arquitecte del Museu: construcció de la cava i la sala de Degustació, la sala de Conferències i les sales d'exposicions. Aquestes obres les va supervisar i certificar el Sr. Pallàs, com a cap de l'SCCM.

Al 1959 es realitza el projecte de la sala de Degustració, prèvia a l'impluvium.

Al 26 d'octubre l'alcalde de Vilafranca escriu una carta al president de la Diputació adjuntant-li el pressupost de les obres de la construcció d'una cava, sala de degustació i pati i que havia projectat Josep Brugal i Fortuny.

Al 1960 l'Ajuntament de Vilafranca adquirí l'edifici conegut com a Cal Pa i Fignes per ampliar el Museu. Per a poder comunicar els dos cossos s'han de fer diverses obres: obertura d'un portal de pedra i dos trams d'escala de pedra per salvar els desnivells del sostre de l'edifici.

El 1961 l'artista Vilafranquí Pau Boada realitza el mural a la sala de tasts, al costat de l'Impluvium, a la sala de Degustacions.

¹⁴ *Solà-ana*: terrat, porxo o galeria construïda en una casa, al costat on hi dóna més el sol.

¹⁵ Es tractaria de carreus de pedra que es recolliren de l'enderroc d'una casa gòtica i que en part s'utilitzaren per a la restauració d'altres parts de l'edifici.

Mural de Pau Boada en el seu procés de realització.

Entre novembre de 1961 i octubre de 1964 hi ha dues propostes del cap del SCCM per a invertir en millorar l'ambientació del pati central del Palau i per il·luminar adequadament una de les sales de l'ampliació amb uns finestrals a la façana del pati, juntament amb l'habilitació d'una nova sala.

El mateix any l'Ajuntament reclama la cessió de la propietat de l'edifici del Museu ja que han passat 20 anys des del primer pacte d'adquisició, però no es te en compte que amb la nova hipoteca s'allarga la data de cessió fins al 1972. Al 1962 es fa palès que el vestíbul d'entrada al Museu té les parets i el sostre en mal estat i que cal reconstruir el sostre amb biguetes i estucar correctament les parets. (LACUESTA, R. 2000).

També es realitzà un projecte per a la façana de la taverna del pati principal del Museu.

A l'octubre de 1964 Camil Pallàs dona a conèixer al president de la Diputació el seu projecte per a la restauració general de les façanes de la Casa Palau.

Al febrer de 1966 s'havia realitzat un projecte d'ampliació del Museu del Vi i la creació d'una sala de conferències i exposicions a càrrec de l'arquitecte Josep Brugal i Fortuny. Les obres s'iniciaren al 8 de gener de 1968 i finalitzaren al 25 de juny del mateix any. L'arquitecte fou Josep Brugal

Fortuny, l'aparellador Vicente Garcia Uson i el contractista Josep Güell Bertran.

Durant aquestes obres es col·locà un portal de pedra esculpida (MV-6513) que procedia de la Casa Marianna de Vilafranca del Penedès i que està datada de 1565, la donació la feu el sr. Rossend Reina Torres. Aquesta portalada és la que dóna accés a l'Auditori des de la porta lateral del passadís.

Entre els mesos de novembre i desembre de 1966 i gener de 1967, el constructor Ramon Gelida i Rovira de Vilafranca del Penedès ja havia acabat la reconstrucció dels finestrals del pati d'honor del Palau. Un guardapols¹⁶ d'una de les finestres reformades el realitzà el marbrista picapedrer Pablo Estruch, de Vilafranca.

L'octubre de 1969, el llavors president del Museu, Enric Regull i Llorach, posà de manifest que encara mancaven reformes a fer al Museu, sobretot per al pati.

Un mes abans, l'arquitecte Brugal va fer una proposta de projecte d'ampliació del Museu, que preveia cobrir l'Impluvium, a més d'una ampliació de la sala adjacent a l'Impluvium fins al jardí de l'església (actual sala de les arades).

El mateix any 1969 es reforma la Taverna amb el patrocini de Caixa Penedès. El projecte definitiu de l'Impluvium es presentà el juliol de 1970.

Com que ja existia la planta inferior el projecte només consta de l'aixecament d'un pis i la coberta amb cúpula de perfil metàl·lic de l'espai circular o Impluvium que es realitzà al 1971.

Cal Pa i Figes. Sant Pelegrí i les noves col·leccions.

Al 1973 es construeixen dues plantes i un àtic per sobre de la sala de conferències (Auditori, a l'edifici de Cal Pa i Figes a la Plaça Jaume I nº5). Les obres es realitzaren entre abril i octubre de 1974.

¹⁶ Guardapols: volada de rajola o pedra que es posa part damunt una obertura per guardar-la de la pluja o com a ornament. (en castellà: guardapolvo).

Obres d'enderroc de Cal Pa i Figues

Al 1973 es decidí que la Col·lecció Mossèn Trens anés al Museu de Vilafranca Museu del Vi, i aquest fet fou el detonant per a l'inici de les obres d'enderroc i reforma de l'edifici de Cal Pa i Figues, per sobre de l'Auditori o Aula de Cultura que s'hi va fer al 1968.

Al 1974 es van incorporar finestres neogòtiques a la façana principal, eliminant els balcons.

Al 17 de març el Museu formalitza la cessió de l'edifici a l'Ajuntament de Vilafranca ja que el termini de 25 anys de pagaments de les quotes de la hipoteca contreta al 1947, va vèncer al 1972. Per tant, des d'aquesta data l'Ajuntament de Vilafranca serà propietari de l'immoble amb la condició de que aquest sigui utilitzat indefinidament com a Museu.

Al 1975 la Caixa Penedès subvencionà la construcció de la sala d'exposicions que es trobava situada a la planta baixa de l'edifici de Cal Pa i Figues i que a l'actualitat ocupa l'oficina tècnica de VINSEUM.

Al 1976 queda habilitat l'espai que ocupa l'Arxiu Bibliogràfic, al tercer pis.

Al 5 de febrer de 1977 es realitzà un projecte de decoració del que actualment és la sala Pladellorens.

Del desembre de 1979 data un projecte per a cobrir un pati magatzem situat entre l'Impluvium i la torre romànica (espai que posteriorment seria la sala de les arades).

A l'octubre de 1980 es du a terme el projecte de reconstrucció de la Capella de Sant Pelegrí per adequar-la com a sala d'exposicions. L'arquitecte fou Joan Josep Forés.

Al mateix any s'inaugurà la secció d'Ornitologia a un dels espais de l'edifici de Cal Pa i Fignes. La sala de geologia i paleontologia que es remodelà al 1980 amb finançament de l'Ajuntament de Vilafranca.

Aquest any també es fan obres per condicionar el laboratori d'arqueologia.

Al 1982 es realitzà l'avantprojecte de la sala dels Lluernaris (actual sala de les Arades i magatzem Regull) a càrrec de l'arquitecte Joan Josep Forés. El projecte definitiu i l'obra es dugué a terme al 1983 i per això s'hagué d'enderrocar la sala feta al desembre de 1979 entre l'Impluvium i el pati de la Torre Romànica.

Del gener de 1984 data el projecte de la sala pinacoteca (entre el primer pis de l'Impluvium i la sala Pladellorens).

Al 1987 es realitza el projecte dels banys situats a la planta baixa del Museu i l'altell, amb accés des del pati principal.

Diagnòsi, necessitat de renovació

Al 2001 es realitzà una diagnosi tècnica de tot l'edifici i les instal·lacions del Museu a càrrec de Núria Llevarias i Baqués.

Aquest estudi tècnic, més la constatació del fet que l'exposició que hi havia en aquells moments havia esdevingut obsoleta i amb molts problemes de discurs van fer plantejar un projecte ambiciós i engrescador, fer la reforma integral del Museu de Vilafranca - Museu del Vi per esdevenir un nou museu de les Cultures del Vi de Catalunya.

El projecte arquitectònic de reforma i ampliació de VINSEUM

VINSEUM està fent una transformació per convertir-se en el museu de la vinya i del vi de Catalunya. El Penedès volem que sigui el referent dels museus del vi, on es pugui descobrir i gaudir dialogant amb el patrimoni.

És un museu que té dos eixos complementaris: el vi i el Penedès. El primer imprimeix una orientació temàtica i situa el Museu en un marc territorial: un museu sobre les cultures del vi de Catalunya vistes des del Penedès. El segon s'inspira en la vocació del Museu de ser un servei cultural accessible i plural.

Per aconseguir-ho, d'entrada, es necessita d'un plantejament arquitectònic complex, en aquest cas encarregat a l'arquitecte Santiago Vives. El projecte conserva i rehabilita l'edifici de l'antic Palau Reial, l'edifici més emblemàtic del recinte i seu del museu des de 1936, i el de la capella de Sant Pelegrí, i els integra al nou conjunt museístic del qual en sobresortirà un edifici de nova planta. En una darrera fase, el museu s'estendrà fins a arribar al carrer Hermenegild Clascar.

**Fase 1ª
2**

Superfície construïda
Superfície construïda

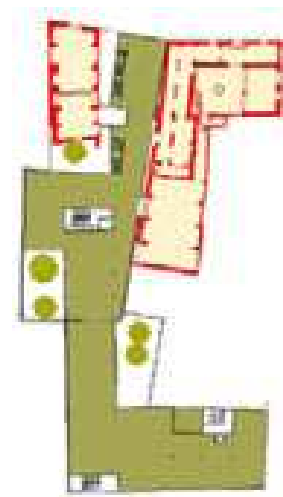
1.813 m²

Fase 1B

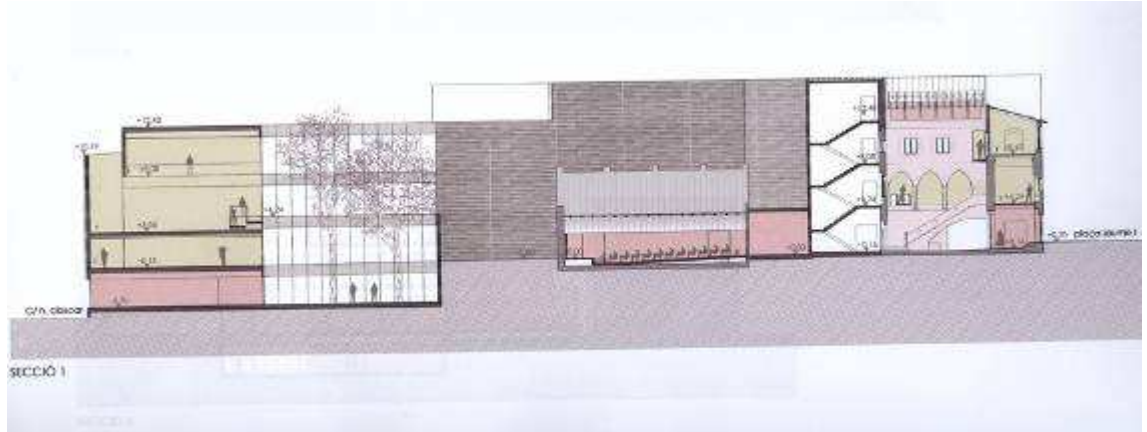
Superfície construïda

2.170 m²

Fase

2.901 m²

Projecte arquitectònic de: **Santiago Vives**

Les obres van començar el 2006 amb la consolidació i restauració de la Capella de Sant Pelegrí, l'actual sala d'exposicions temporals, el següent pas passa per un procés de reforma integral del Palau Reial. Mentre duren aquestes obres, podem gaudir d'una exposició: *Tast de VINSEUM – Què hi ha dins d'una copa de vi?*, que estem a punt de visitar. I el pas següent serà iniciar les obres d'enderroc de Cal Pa i Fignes i de la resta d'edificacions que ocupen aquest pati interior per executar la darrera fase del projecte.

Tast de VINSEUM. Què hi ha dins d'una copa de vi?

Aquesta exposició de 500 metres quadrats, concebuda pel museògraf Dani Freixes, fa palesa la voluntat de construir VINSEUM d'una manera col·lectiva - a partir de l'intercanvi i el diàleg - però sense perdre mai la mirada al món de les cultures del vi.

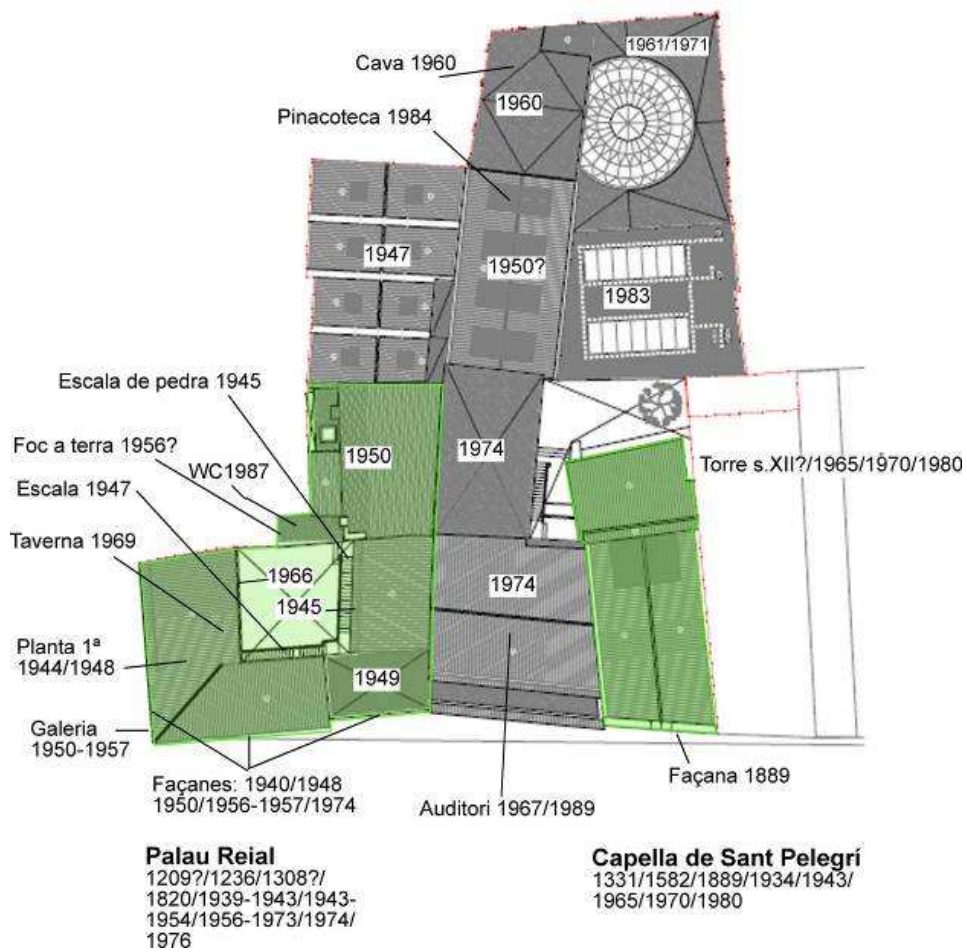
És l'exposició central de VINSEUM. Una exposició que ha estat muntada aprofitant l'estructura d'un dels antics edificis - construït entre els anys seixanta i vuitanta - que acollien l'exposició permanent del Museu del Vi; fent-li les mínimes intervencions - sobretot per fer-la el màxim accessible i reduir les barreres arquitectòniques.

Una exposició que ha estat col·locada adaptant-se al motlle, als espais existents, pretén visualitzar de manera clara que és un espai efímer. Un espai

provisional però amb un muntatge conclús, ben acabat, amb un discurs i una posada en escena concebuts per explicar les cultures del vi.

Planta de les fases d'actuacions fins l'any 2005.

Protecció:

L'edifici del Palau Reial queda inclòs dins la protecció que atorga el Decreto de 22 d'abril de 1949, expedit pel Ministerio de Educación Nacional (B.O.E. 5-5-1949 sobre la protecció de castells espanyols. N^o de registre R-I-51-6178.

Es declara l'edifici del Palau reial Monument Històric – Artístic pel decret D. 474/1962, del 1 de març i es publica al BOE 9-3-1962.

El 25 de juny de 1985 l'edifici queda protegit per la Llei de Patrimoni (Ley 16/1985, de 25 de juny, del Patrimonio Histórico Español: Publicat al BOE de 29 de juny de 1985.

Classificat com a Monument Històric, amb el n^o de registre BIC *R-I-51-1333*. Segons aquesta llei, tots els bens que amb anterioritat hagin estat declarats Històric - Artístics o inclosos en l'Inventari del Patrimonio Artístico y Arqueológico de España, passen a denominar-se Bienes de Interés Cultural¹⁷.

Número de registre BCIN¹⁸ / Catàleg BCIL¹⁹ de la Generalitat de Catalunya: n^o1769

Inclòs dins l'Inventari del Servei del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya com a Monument Històric²⁰. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Cultural, Àrea de Coneixement i Recerca, amb el nom de Palau Reial, Palau de Jaume II, Cal Noi Noi, el Museu i el N° 1977.

¹⁷ BIC: Bens d'Interès Cultural, són els bens que es consideren més rellevants del Patrimoni Històric Espanyol. (Ley 16/1985 del Patrimonio Histórico Español).

¹⁸ Béns Culturals d'Interès Nacional (BCIN)

Són els béns més rellevants del patrimoni cultural català, declarats per l'Administració de la Generalitat, que els ha d'inscriure al Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional. Pel que fa al patrimoni arquitectònic, es classifiquen en: monument històric, conjunt històric, jardí històric i lloc històric. (Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català).

¹⁹ BCIL: Són els béns integrats del patrimoni cultural català que, tot i la seva importància, no compleixen les condicions pròpies dels béns culturals d'interès nacional (BCIN). Els béns culturals d'interès local immobles són declarats pel ple de l'ajuntament, en els municipis de més de cinc mil habitants, o pel ple del consell comarcal, en els municipis de menys de cinc mil habitants. També són béns culturals d'interès local (BCIL), els béns immobles que quan va entrar en vigor la Llei 9/1993 eren inclosos en catàlegs de patrimoni cultural incorporats en plans d'urbanisme. El Departament de Cultura de la Generalitat els ha d'inscriure al Catàleg del Patrimoni Cultural Català. (Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català).

²⁰ Monument històric: construcció o altra obra material produïda per l'activitat humana que configura una unitat singular. (Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català).

Inclòs dins el Pla Especial i Catàleg del Patrimoni Històric Artístic i Ambiental de Vilafranca del Penedès. (1986). N^oA-2.

Bibliografia:

BENACH I TORRENTS, MANUEL (1983): El barri gòtic i els museus de Vilafranca. Museu de Vilafranca, Vilafranca del Penedès.

COY I COTONAT, AGUSTÍN (1909): Vilafranca del Penedès, su historia y monumentos. Impremta J. Altés i Alborat, Barcelona.

LACUESTA, RAQUEL (2000): Restauració monumental a Catalunya. Ss.XIX i XX. Les aportacions de la Diputació de Barcelona. Diputació de Barcelona, Barcelona.

“Museo del Vino”. *Diario de Barcelona*, 16 gener de 1948.

“Museo de Vilafranca del Panadés (Barcelona)”. Memorias de los museos arqueológicos provinciales. 1943 (extractos). Volumen IV. PP. 197-199. Làmines LVIII, LIX, LX. Ministerio de Educación Nacional. Dirección General de Bellas Artes. Ed Aldus S.A. Madrid. 1944.

“Museo de Vilafranca del Panadés (Barcelona)”. Memorias de los museos arqueológicos provinciales. 1944 (extractos). Volumen V. Pp 173-175. Làmines L, LI, LII. Ministerio de Educación Nacional. Dirección General de Bellas Artes. Ed Aldus S.A. Madrid. 1945.

Memorias de los museos arqueológicos provinciales. Índice de los Volúmenes de 1945 a 1949. Ministerio de Educación Nacional. Dirección General de Bellas Artes. Ed Aldus S.A. Madrid. 1951.

Olerdulae, n^o25-26, juliol desembre 1984.

ROSSELLÓ, J., MARSE, P, ET ALII. (Estudi Helix) (1986): Pla Especial i Catàleg Històric – Artístic i ambiental de Vilafranca del Penedès. Vilafranca del Penedès.

SOLÉ BORDES, J. (1992) '7. Museu de Vilafranca'. Dins: D.D.A.A. : Vilafranca, ahir. Imatges d'un segle. Ed. CFO Francesc Lairet, Vilafranca del Penedès. P.155-166.

Arxius:

- Arxiu Municipal d'Obres de l'Ajuntament de Vilafranca.
- Arxiu del Servei de Catalogació i Conservació de Monuments de la Diputació de Barcelona.
- Fons del Centre de Documentació del Museu de Vilafranca Museu del Vi.
- Fons Documental i Administratiu del Museu de Vilafranca Museu del Vi.
- Fons fotogràfic del Museu de Vilafranca Museu del Vi.
- Inventari Arxiu Històric del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya.
- Inventari del Servei del Patrimoni Arquitectònic. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Direcció General del patrimoni Cultural, Àrea de Coneixement i Recerca.